

Աստուծոյ ասնը խմբուած տեսնում ենք ս. սեղանի վերայ մեր Փրկչի կենդանարար մարմինն ու արիւնը, և արտայայտում ենք զորանով այն ոգեւորիչ գաղափարը, թէ Քրիստոսի ս. յայտնութիւնը հեռու մութ անցեալում կորած մի ստուէր չէ, այլ ներկայ է և միշտ նորոգուող՝ խորհրդաւոր հոգեներոց մի իրողութիւն:

Հին քրիստոնեաները եղբայրական համբոյրով էին հաղորդում միմեանց Քրիստոսի ս. յայտնութեան բերկրաօրէիմ ողջոյնը, և մինչ ուրիշ քրիստոնեաներ բողոքովին մոռացել են այդ գեղեցիկ սովորութիւնը, Հայոց աւանդապահ եկեղեցին նորա յիշատակը պահել է՝ համբոյրը գլխի շարժմամբ փոխարինելով Երանի՛ նոյնչափ լաւ պահուած լինելը ողջոյնի խորհուրդը հայ ժողովուրդի մէջ...

Խորհուրդ մե՛ծ և սքանչելի... որի յայտնութեամբ բոլոր ձորերը լեցուում են, լեռներն ու բլուրները իջնում, ուղղուում են բոլոր խորհուրդողութիւնները և քարքարոտ տեղերը հարթ ճանապարհ դառնում, որ Աստուծոյ փրկութիւնն է բերում բոլոր մարմնեղէն էակների համար՝ ...* որ ամբարտաւանների՛ն ձգում է իրենց զօրութեան արժողից և խոնարհների՛ն բարձրացնում:** հաւասարեցնում է իշխանին և ստրուկին, հարուստին ու աղքատին, մեծին ու փոքրին, և ամէնքին միացնում ի մի համայն եղբայրութեան:

Խորհուրդ սքանչելի, որ խաղաղութիւն է սփռում այս նախանձով և ատելութեամբ կռուով և չարութեամբ լի երկրի վերայ՝ հաճ և հաշտ դարձնում եսական շահախնդրութիւններով ու մոլի կրքերով լի մարդկանց սրտերը: որ ամենախիստ սառնամանեաց մէջ ջերմ հոսանք բղխեցնել, մեռելային ապառաւանների զրկում նոր կեանքի սաղմ աճեցնել կարող է...

Թող նա մեր սառը սրտերն ևս ջերմացնէ ու ապառաւ կրճերը կակղացնէ. թող մոռանալ տայ մեր առօրեայ վշտերն ու նեղութիւնները, մեր եսական ցանկութիւններն ու լճնամական զգացումները, և սուրբ սիրով ու խաղաղական ուրախութեամբ լեցուած՝

երգել սախլե, երկնքի հրեշտակների հետ ու զոչել, Փա՛ռք ի բարձունս Աստուծոյ ... Բրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ ...:

ՉՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ.

Եւ իմն պարսէ գործել զգործս այնորիկ, որ առաքեալսն զիս միմէ աւուր կայ. զայ գիշերս յորժամ ոչ ոք կարէ գործել:

Յովն. Թ. 4:

ՄԱՐԻԱՅ սովորաբար ուրախ դէմքերով զիմում են միմեանց շնորհաւոր նոր տարի մաղթելու: Այդ ուրախութիւնը իւր արտաքին կողմերով յաճախ չափազանցութեան է հասնում՝ կեր ու խում, աղաղակ փողոցների վերայ, մինչև իսկ անկարգութիւններ, որ բարոյական աչքի և ականջի համար անախորժ լինել կարող է:

Բայց այսպէս չէ այն մարդկանց համար, որոնք կեանքի վերայ լրջութեամբ են նայում: որոնց ուսերի վերայ սրբազան և վեհ կոչումն է ծանրանում՝ ծառայելու ժողովրդին, ծառայելու յաւիտենական բարեաց գաղափարին: Նոր տարուայ օրը ուրախութեան և զուարճութեան օր չէ, այլ մի սրբազան և նուիրական վայրկեան, երբ մեր հոգու բոլոր զօրութիւնները լարած պիտի բաժանուինք հին տարուց և նորի մէջ մտնելու. քրիստոնեայի համար նոր տարուայ օրը աղօթքի և հոգեւոր հաշուեռութեան օր է Աստուծոյ և խղճի առաջ:

Տարեվերջին հաստատութիւնները փակում են իրենց տօմարները և հաշիւ տալիս աւելի բարձր հաստատութիւնների: Այսպէս պէտք է լինի և անհատը, նա հաշիւ պէտք է տայ Աստուծոյ և իւր խղճի առաջ, թէ ի՞նչ է ձեռք բերել անցած տարուայ մէջ, որ մնայուն է, որ տեւական է և ոչ այնպէս անցաւոր ինչպէս հին տարին էր: Նոր տարուայ շնորհաւորութիւնը յիշեցնում է մեզ, որ հինը անցաւ անդառնալի կերպով, ուստի և

պարտաւոր ենք խորատու զուել այդ անցեալի մէջ, որոնք մեր կեանքի մեր գործի զրահան կողմերը, գտնել թերին՝ ապագայում ուղղելու համար։ Մենք իրաւունք ունինք ուրախանալու միայն այն դէպքում, երբ մեր հոգու հաշուեմատեանները ուղիղ են, երբ անցաւոր ժամանակի միջ այնպիսի բարիք ենք ձեռք բերել, որ մեզ համար և մեր ժողովրդի կամ եկեղեցու համար տեւական նշանակութիւն ունի։ Այս մտքով իրաւունք ունինք նոր տարուայ տօնախմբութեան վերայ աւելի բարձր, սրբազան տեսակետով նայել, քան լոկ արտաքին զուարճութեան և ուրախութեան, որ տարարազգարար ընդհանրացած է թէ մեր և թէ ուրիշ հասարակութիւնների մէջ։ Մենք երբեք մօայլ կեանքի քարոզող չենք, բայց կեանքը չպէտք է իւր լրջութիւնը կորցնէ այնպիսի նուիրական վայրկեաններին, որ մեր ապագայի համար ծանրակշիռ նշանակութիւն ունին։

Արդ, ի՞նչն է տեւական, ի՞նչն է մնայուն, որ անցնող ժամանակի մէջ ձեռք բերել կարելի է։ Այս հարցի պատասխանը Փրկչին է տալիս։ «Ինձ պարտ է գործել զգործս այնորիկ, որ առաքեալն զիս մինչ աւուր կայ, գայ զիշերս, յորժամ ոչ ոք կարէ գործել»։ Ժամանակը շահեցնելու միջոցը գործն է։ Անցնող ժամանակի մէջ զրահանը աշխատանքով ձեռք բերուած հոգեւոր բարիքն է։ Նիւթական բարիք ձեռք բերելու համար մեծամեծ ջանքեր են հարկաւոր, որքան ևս առաւել հոգեւոր հարստութեան, տեւական բարեաց համար։ Ժամանակը անցնում է նետի նման, երկիրը կատարում է իւր ընթացքը անփոփոխ ճիւղ կորագործութեան համաձայն, մեզ մնում է միայն օգտուել «մինչ աւուր կայ, գայ զիշերս, յորժամ ոչ ոք կարէ գործել»։ Բրիտանոնութեան համար աշխատանքը նուիրական գաղափար է և ծուլութիւնը մահացու մեղքերից մէկը։ Բրիտանոնաց մարդու կեանքի սկզբունքներից մէկը պիտի լինի աշխատանքի գաղափարը։ Գործն է կեանքի և շարժման նշանը։ Բայց ոչ ամենայն գործ, որ շարժում է, կեանք է։ Կան գործեր, որ ոչ թէ յաւիտենական բարիք այլ չարիք են ծնում։ Փրկչի պահանջած գործերը հոգեւոր կեանքի, լուսոյ

գաղափարի յաղթութեան գործերն են, որոնք միմեանց յաջորդելով մարդկային կեանքի մէջ՝ հոգեւոր նոր տարիներ և շրջաններ են յառաջ բերում։ Մեր անցած տարուայ գործերի քննութեան չափը պէտք է լինի այն տեսակետը, թէ որքան մենք մեր գործերով նպատակ ենք մեր անձի փրկութեան, թէ որքան նպատակ ենք հայ ժողովրդի կրօնական — բարոյական, հոգեւոր — քաղաքակրթական կեանքի զարգացման։ Ինչուքանչիւր ոք պարտաւոր է աշխատել իւր չափով, իւր հոգւորոյ կարողութեամբ, բայց միշտ այն զիտակցութեամբ, թէ նորա կատարած գործը մի կաթիլ է ովկիանոսի մէջ։ «Թէ ծառայք անպիտան եմք, զոր պարտեալն առնել՝ սրաւք»։ Այսպէս պէտք է մտածել և գործել հայաստանեայց եկեղեցու իւրաքանչիւր հարազատը՝ լինի քահանայ, վարդապետ, թէ աշխարհական անձն։

Աղմուկ հանել, թմբուկներ զարնել առանց զրահան բան կատարելու՝ չնչին մարդկանց յատկութիւնն է։ Ամենայն ինչ հոգեւորականներից սպասել, ստիպել ոչ մի ջանք չխնայել աննենքելի միջոցներով նոցա գործունէութիւնը ջլատելու։ Հայոց ազգի ամենայն չարեաց, թշուառութեան պատճառ հոգեւորականներին համարել և անխոհեմ գործերով նորա անկման խորխորատը փորել, ծանր բեռների վնել հոգեւորականութեան վերայ, առանց մասի չափ նորա հոգեւոր վերակենդանութեան և զարգացման նպատակելու՝ նշանակում է կեանքը, պատմութիւնը իւր երեւոյթներով չբմբռնել։

Ի հարկէ մենք անտեղիակ չենք մեր թերութիւններին՝ շատ աւելի խորն ենք ըմբռնում, թէ որտեղ է չարեաց արմատը, բայց ուր է դիւթական այն դաւադանը, որով աշխարհը միանգամայն կերպարամափոխ կարելի է անել։ Մի ժողովուրդ, որ ամենայն տեսակ լուսանքների, զրպարտութիւնների առանց յուզուելու կարգաւ և մինչև իսկ խրախուսել կարող է, մի ժողովուրդ, որի մէջ մամուլի զրօշակի շուրջը խմբուած շատ անձնաւորութիւններ գիտակցաբար ստել, հակառակորդներին անվայել կերպով ցնխոտել կարող են՝ առանց խղճի փոքրիկ խոյթ զգալու, մի ժո-

զովորդ: որ անտարրեր նայել կարող է: Թէ ինչպէս նախնեաց թողած սրբազան աւանդները իւր իսկ տհաս և անհաստատարիմ զաւակների ձեռքով քանդուած են՝ բնական է: որ իւր ամենամեծ հաստատութիւնների մէջ ևս մեծ թերութիւններ երևան հանէ:

Մենք չենք ուրանում մեր թերութիւնները: զիտենք, որ մեր առաջնորդութիւններն ու յաջորդութիւնները թափուր են: որ մեր քահանայութիւնը ընդհանուր առմամբ ազէտ է: որ մեր վանքերն իրենց կոչման ծառայել չեն կարողանում: որ մենք կենդանի խօսքի քարոզիչներ չունինք: որ մեր հոգեւոր երգեցողութիւնը բարեփոխութեան կարօտ է: որ մենք ազգասիրի խնամատարութիւն չունինք՝ աւետարանի և եկեղեցու պատմութեան ցոյց տուած պահանջների համեմատ: որ մենք քրիստոնէական որբանոցների հիւանդանոցների անկեղանոցներ չունինք մեր նախնեաց նման: Բայց և այն զիտենք, որ հոգեւոր կեանքն էլ իւր աճման և զարգացման պայմաններն ունի: որ բարձրագոյն ազգայակներն ու ծոծոացող բառերը ոչ մի ազգի տուն չեն շինել: այլ լուրջ, երկարատե և անձնուէր զործունէութիւն է պէտք:— Ահա ժամանակը շահեցնելու միջոցը և Փրկչի ցոյց տուած ծանապարհը:

Թող գան ու անցնին տարիները՝ մենք լուռ ու մունջ կրածանութիւնք նրանցից: Բայց երբ նկատենք ցանկալի կրօնական — հոգեւոր կեանքի արշալոյսի նշանները: այն ժամանակ միայն կզգանք, որ ժամանակը ի զուր չենք կորցրել և ցնծութեան ազգայակներով կոչւենք: «Ենորհաւոր Սոր տարիս:

Գ. Մ. Յովսէփեան

ՄՈՆԻՏՈՐ

«ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՅԱՆԱԿԸ».

«С. Петербургскія вѣдомости» ասուաց թերթում (11 նոյեմբ. № 310) հրատարա-

կուել է այն զեկուցումը: որ Ֆրանսիական տկաղեմիտում 1898 թ. նոյեմբերի 17-ին կարգացել է Պիէր Լոտին՝ Մոնտիոնի «Առաքիլութեան» համար նշանակուած մրցանակարաշխութեան առթիւ: Մենք այդ հետաքրքիր զեկուցումը ամբողջովին կը թարգմանենք, բայց նախ անհրաժեշտ է համառօտ ծանօթութիւն: Բարոն Մոնտիոնը Ֆրանսիացի նշանաւոր բարեգործ էր: նա ծնուել է Պարիզում 1733 թ. հոկտ. 23-ին: վարել է զանազան քաղաքական պաշտօններ: Բայց իւր սգաւ մտածմունքների պատճառաւ ենթարկուել է հալածանքի: իսկ յեղափոխութեան ժամանակ ստիպուած էր հեռանալ Անգլիա: Երբ թագաւորութիւն հաստատուելուց յետոյ երկիրը խաղաղուեց, նա նորից վերադարձաւ Ֆրանսիա և կեանքի վերջին օրերը անցրեց բարիքներ անելով: Նա մեռաւ 1820 թ. դեկտ. 29-ին: Մեծ էր նորա կարողութիւնը: որի ամենամեծ մասը կտակել է բարեգործական նպատակների համար: յայտնի է նրա «առաքիլութեան» (prix de vertue) կամ «Մոնտիոնեան մրցանակը»:

Պիէր Լոտու զեկուցումն այս է. «Մեզնից ամեն մէկը իւր կեանքի մէջ առիթ է ունեցել որ և է լաութիւն անելու: առանց մեծ զրկանքների և զոհերի: Եւ մենք այդպիսի զեպքերում զոհ ենք եղել, մեզ համարել ենք բարեգործ: Բայց մենք որքան անսահման հեռու ենք այն համեստ և անյայտ անձնազոհներից, որոնց մասին այժմ պէտք է խօսեմ: Մենք բոլորս աշխարհային մարդիկ ինչքան էլ մեծ են մեր հոգեկան զաղանի տանջանքները—միշտ եղել ենք և կը լինենք բախտի ընտրեալներ: Բաւականութիւն չըստացած ցանկութիւնների փառամոլութիւն: անիրազործելի յոյսեր՝ ահա մեր մշտնջենական տխրութիւնը: նոցա աղբիւրը մեր մէջն է. աւելի մեծ համբերութիւն և աւելի պակաս եսականութիւն — և այդ հոգսերը կանհետանան ինչպէս ծուխ: Մենք բոլորս հարուստ ենք: հռչակաւոր կամ առնուազն ապահովեալ: Մինչև նոքա որոնց մասին պէտք է խօսեմ, ոչինչ չունեն և երբեք էլ չեն ունեցել — ոչ ոյժ, ոչ առողջութիւն, ոչ էլ ամենօրեայ հոյսի պատառ — և չնայած զրան նոքա